Poštnina plačana v gotovini Leto LVI. V Ljubljani, v sredo, dne 12. decembra 1928 Št. 283 2. izdaja St. 2 Din

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 D

SLOVENEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stolp. petit-vrsta mali oglasi po 1·50 in 2 D, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po 3 in 4 Din, v uredniškem delu vrstica po 10 Din
Pri večjem ponovilu popust
Izide ob 4 zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo ✓ Uredništva telefon št. 2050, upravništva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 ✓ Čekovni račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349 za inserate, Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Pomirjeni duhovi

Po zaslugi g. Ljube Davidoviča je naša in tuja javnost zopet imela priložnost govoriti o krizi. Posebno jugoslovanski tisk je z največjo slastjo mikroskopično obdelal vse mogoče, resnične in neresnične dogodke in doživljaje posameznih prvakov. Fantazija je vzplamtela in čitali smo o neštetih kombinacijah. Vsaka bolj razburljiva in senzacionalna; ministrskih kandidatov pa smo imeli posebno iz vrst KDK toliko, da bi storili zlate usluge naši trgovski bilanci, če bi jih mogli izvažati.

In kriza?

Gospod Ljuba Davidovič je prav gotovo eden najiskrenejših jugoslovanskih rodoljubov. Nesebičen, pošten do skrajnosti in vedno dovzeten za vsak predlog, za vsako idejo, ki bi — četudi samo na videz — lahko poslužila, da se zboljšajo politične, finančne, gospodarske ali bilo katerekoli razmere v naši domovini. Gospod Davidovič je eden onih redkih naših političnih prvakov, ki mu je blagor domovine vedno prva in glavna točka programa njegovega javnega delovanja. Naj je on v opoziciji ali v vladi, naj je predsednik vlade ali samo predsednik stranke, on vedno z največjo pozornostjo zasleduje vse probleme. Vedno pripravljen dati dobre in koristne nasvete, je tudi vedno iskren, kadar je potrebno moško povedati trpko besedo kritike. Kar gospoda Davidoviča najbolj odlikuje je to, da nikdar ni oseben. Vsaka njegova poteza, vsak njegov nastop, je samo posledica njegovega doumevanja, da so v nevarnosti interesi države in prave demokracije.

S tega vidika je treba presojati tudi njegov poslednji nastop, radi katerega so se pojavili glasovi o krizi. Kot vodja koalirane stranke je poslal predsedniku vlade g. dr. Korošcu pismo. Opozarja ga v tem toliko imenovanem pismu, da narodna skupščina še vedno ni izglasovala zakona proti korupciji, zakona o agrarni reformi v Dalmaciji in zakona o razdolžitvi seljakov. Tudi v upravi se še dogajajo neljubi slučaji.

Glede zahteve, da naj se čimpreje v narodni skupščini izglasujejo omenjeni trije zakoni, je zadeva bila takoj razčiščena. Zakoni so skupščini predloženi ne kot zakoni vlade, marveč so prišli pred najvišji zakonodajni forum kot predlogi iniciative demokratskih poslancev. Njihova pravica in dolžnost seveda je, da skrbijo zato, da se njihovi predlogi v skupščini sprejmejo. Jasne so odredbe poslovnika našega parlamenta o tem, kake korake gospodje poslanci lahko storijo, da bi se njihove želje izpolnile. Nikjer v teh predpisih ni govora o predsedniku vlade. Merodajen je predsednik narodne skupščine. Upamo zato, da bo s predsednikom skupščine v kratkem prišlo do sporazuma glede daljnega tehničnega postopanja s temi zakoni. Vlada pa bo morala podati svoje stališče k posameznim odredbam teh zakonov. Jasno je, da bo vlada pristala na vse, kar je v splošno korist; da pa pri tem ne bo smela zapostavljati finančnih in drugih posledic, ki jih morda taki zakoni imajo, je pa tudi razumljivo.

Zahteva, da naj se odpravijo neljubi pojavi v naši upravi, pa je bolj značilna. Radi nje so se tudi pojavili glasovi radi krize. Kajti pismo gospoda Ljube Davidoviča je objavljeno neposredno po imenovanju zastopnika upokojenemu zagrebškemu velikemu županu. Do imenovanja g. Maksimoviča je bilo mesto velikega župana vedno zasedeno po človeku, ki se je smatral za pristaša demokratske stranke. Ko pa je radi **višjih državnih in nacionalnih interesov** imenovan na to mesto človek, katerega absolutna nevtralnost in nepristranost sta splošno znani, je prišel protest ravno od one strani, ki je neprestano zahtevala **popolno depolitizacijo uprave.** Ne glede na globlje motive, ki so bili za resornega ministra odločilni pri imenovanju g. Maksimoviča, se je vsa javnost začudila takemu nastopu.

Doslej je glede imenovanj višjih funkcionarjev v vseh koalicijskih vladah veljal princip medsebojnega zaupanja in lojalnosti. Saj je že radi ekspeditivnosti nemogoče, da bi moral vsak minister vedeti za vsako imenovanje svojega tovariša v drugem resoru in mu predhodno dati svoje privoljenje. Zato ta zahteva ni mogla biti povod pogajanjem, ki bi neuspela lahko izzvale krizo. Tako so vse te zahteve presojali tudi člani ožjega glavnega odbora demokratske stranke. Iz njihovega obvestila se vidi, da o krizi ni bilo med njimi govora. Mali nesporazumi pa se pripetijo v najboljši družini. Vsa zadeva je bila poravnana in duhovi so v Belgradu pomirjeni. Za kako dolgo?

Nepotreben incident pa je izkoristilo najbolj časopisje KDK. Čeprav neprestano zatrjujejo njihovi prvaki, da z Belgradom ne marajo imeti nobenih zvez, da se niti razgovarjati ne marajo s srbijanskimi strankami, je njihovo časopisje vendarle gojilo nade. Gospodje voditelji od KDK pa so v svojih izjavah kar čez noč postali zelo oprezni, pomirljivi in dostojanstveni.

Nas ta sprememba veseli in bi v interesu mirnega razvoja političnih razmer in napredka države samo želeli, da gospodje od KDK tudi še nadalje ostanejo na tej liniji. Mirno in trezno presojanje položaja, realno uravnavanje postopanja, bo v korist njim samim, nam vsem, predvsem pa v prid državi. Niso pa zato potrebne nobene krize. Če hočejo gospodje od KDK lojalno sodelovati, naj povedo odkrito in moško. V kolikor so njihove zahteve upravičene in v skladu z interesi domovine, bodo sprejete in se bo njim ugodilo. Dobre volje je več kot dovolj in so že ponovno dani o tem jasni dokazi.

Davidovič obnavlja zveze s KDK

Belgrad, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Snoči je krožila po Belgradu verzija, da se je samostojno-demokratski poslanec Večeslav Vilder sestal s predsednikom demokratskega kluba Ljubo Davidovičem. Res so snoči časnikarji in politiki iskali prav tako Vilderja kakor Davidoviča, kjerkoli bi bilo koga mogoče najti. Današnji belgrajski listi prinašajo poročila o sestanku Vilderja in Davidoviča in se vnaprej zavarujejo proti temu, da bi jih g. Ljuba Davidovič demantiral. Listi pišejo, da se je ta sestanek obdržal v največji tajnosti in da niso vedele zanj niti osebnosti iz najbližje okolice Ljube Davidoviča niti osebnosti iz demokratskega kluba. Organiziral je ta sestanek narodni poslanec Gjorgjevič. Ta je dobil g. Vilderja na postaji in ga je spremljal v svojo vilo. Davidovič in Vilder sta se razgovarjala dve uri o tem, kakšno iniciativo naj bi podvzela demokratska stranka, da bi se vendarle izvedel sporazum z Zagrebom. Kakega uradnega poročila o tem sestanku pa seveda ni bilo mogoče dobiti. Tudi demokratje so danes stalno trdili, da do tega sestanka sploh ni prišlo, ker so demokratje člani vladne koalicije in je naziranje celokupne vlade o zagrebških dogodkih eno in isto, radi česar bi bilo skrajno nelojalno od g. Davidoviča, ako bi vodil kako akcijo na lastno roko.

Radikalni krogi ne dajejo temu sestanku posebne pozornosti, ampak sodijo, da je vse samo časnikarska senzacija.

Značilno pa je, da je danes prišel v Belgrad iz Siska g. Peter Teslič, znani financier zagrebške opozicije in organizator Pribičevičevega shoda v Sisku. G. Teslič je prosil za avdienco pri kralju in je bil sprejet. Obiskal je dalje g. Davidoviča. Njegov prihod v Belgrad se je komentiral na ta način, da hoče g. Teslič dobiti stik s sedanjo vladno večino in da želi videti, kakšen vtis bi napravili v Belgradu pomirljivi koraki od strani Zagreba. Mnogo se je govorilo tudi o tem, da je njegov prihod v zvezi z ostrimi ukrepi vlade proti Zagrebu, ki so prav tako kazenskega kot finančnega značaja.

Narodni poslanec Večeslav Vilder je danes odpotoval nazaj v Zagreb. Pred odhodom je iskal zveze z g. Savčičem, pa ga ni dobil.

Pouk na osnovnih šolah

Belgrad, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je odsek za osnovnošolski zakon obravnaval čl. 39, ki določa, kateri predmeti naj se poučujejo v osnovni šoli. Po daljši debati se je sklenilo, da se poučuje v ljudski šoli ti-le predmeti: 1. verouk z moralnim naukom, 2. srbsko-hrvatsko-slovenski jezik, 3. materinski jezik v manjšinskih šolah, 4. spoznavanje narave, 5. zemljepis naše države v zvezi z osnovnim spoznavanjem drugih držav, 6. narodna zgodovina v zvezi z najvažnejšimi dogodki iz zgodovine drugih narodov, 7. računstvo z osnovnimi pojmi iz geometrije, 8. higiena, 9. lepopisje, 10. risanje, 11. petje, 12. telovadba, 13. praktični pouk v gospodarstvu, 14. ženska ročna dela, 15. gospodinjstvo, 16. osnovni pojmi o državoznanstvu.

Učni načrt in program predpisuje minister prosvete po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta. Učni načrt in program za verouk predpisuje minister prosvete v sporazumu s pristojnimi duhovnimi oblastmi.

Nadaljnji čl. 40 (v novi redakciji 41) določa, da se mora pouk v višjih razredih osnovnih šol urediti po krajevnih potrebah, ker ima nalogo, da po deželi predvsem goji smisel za kmetijstvo, po mestih pa smisel za trgovino in obrt.

Čl. 42, 43 in 44, ki govore o učnem jeziku na manjšinskih šolah, so se na zahtevo poslanca dr. Krafta rezervirali.

Čl. 45 govori o tem, kdo naj v šoli poučuje. V predlogu je rečeno, da verouk poučujejo učitelji, duhovniki pa le tedaj, če na tisti šoli ni učitelja iste veroizpovedi kakor učenci. Tu je izjavil poslanec Kremžar, da ta stilizacija zanj pod nobenim pogojem ni sprejemljiva. Stavil je sledeči predlog:

»Verouk poučujejo duhovniki. Kjer pa ni kvalificiranega duhovnika, poučujejo verouk osebe iste veroizpovedi, katere določi minister prosvete po predlogu pristojne duhovne oblasti.«

Proti temu predlogu je nastopil demokrat dr. Pavle Čubrovič, ki je skušal dokazati, da so učitelji verouk bolje učili nego duhovniki. Tudi demokrat Skerovič je odločno zagovarjal svoje stališče, da duhovnik nima ničesar opraviti v šoli. Nato je govoril poslanec dr. Kraft, ki je toplo zagovarjal predlog poslanca Kremžarja, češ, da ga je treba brezpogojno sprejeti iz ozirov na moralo, iz ozirov na ljudske koristi in tudi s stališča šole. Prav tako je naglašal demokratski poslanec Urukalo, po poklicu pravoslavni župnik iz Dalmacije, da je verouk stvar cerkve in da ga mora poučevati duhovnik. Ostro je zavrnil namigavanja nasprotnih govornikov glede pravoslavne duhovščine, češ, da je manj vredna.

Nato je izjavil prosvetni minister g. Milan Grol, da je Kramžarjev predlog zanj nesprejemljiv in da bi on stavil vprašanje svojega nadaljnega obstanka v vladi, če bi ga hotel odsek sprejeti. Želi, da bi se našel kompromis v tem smislu, da naj velja princip, ki je obsežen v predlogu poslanca Kremžarja še nadalje tam, kjer je veljalo to načelo za poučevanje verouka že doslej. Tam pa, kjer je bil doslej v praksi princip, da poučuje verouk učitelj (to je bilo v Srbiji in Črni gori), naj se pripusti odločitev staršem.

Poslanec Kremžar je nato odgovoril g. ministru, da vzdržuje svoj predlog, ker so se za to načelo izjavili zastopniki vseh veroizpovedi in tudi zastopniki pravoslavne cerkve. Če pa že hoče imeti g. minister na vsak način izjeme od tega pravila, potem pa izjavlja, da bi pod nobenim pogojem ne mogel pristati na to, da bi se te izjeme določale teritorialno. Če hočejo zastopniki drugih veroizpovedi pristati na izjeme, naj veljajo izjeme samo za tiste veroizpovedi. Toda za katoličane mora veljati v predlogu obseženi princip: povsod, za vse dele naše države.

Nato je predsednik odseka, radikalni poslanec, profesor Kostič, toplo branil predlog poslanca Kremžarja in naglašal, da njegov predlog nikakor ni nekaj nazadnjaškega, ampak da je za narod zelo koristen. Priznava pa, da se s tem načelom uvede prav znatna novost v enem delu pravoslavnih pokrajin. Zato je predlagal kompromis med stališčem večine, ki je izraženo v predlogu poslanca Kremžarja, in med stališčem g. ministra prosvete, ter je stavil ta-le kompromisni predlog:

»Verouk poučujejo duhovniki in učitelji. Tam, kjer so doslej poučevali verouk duhovniki, ga bodo poučevali duhovniki še naprej. Tam pa, kjer so doslej poučevali pouk učitelji, ga bodo odslej poučevali na podlagi sklepa starišev ali učitelji ali pa kvalificirani duhovniki.«

Na željo poslanca Kremžarja se je razprava o tem predmetu končala in se bo sklepalo o tem členu na eni poznejših sej, ko se bo dobila točna stilizacija, na katero bi mogel pristati tudi Jugoslovanski klub.

O razlastitvi veleposestev

Belgrad, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je sprejel odbor, ki se bavi z agrarnimi zakoni, v načelu zakonski načrt o razlastitvi veleposestev. V petek pride na vrsto podrobna razprava. Ob tej priliki je minister za agrarno reformo Gjaka Popović podal daljši ekspoze, v katerem je prav nazorno naslikal dosedanjo politiko glede agrarne reforme. Značilna je njegova trditev, da se je v agrarni politiki delalo pri nas mnogo napak. Važen je njegov načelni pristanek na to, da se bodo posamezni slučaji iz področja agrarne reforme lahko revidirali, ako so bili tisti, ki so zemljo dobili, tega nevredni, oziroma ako so dobili zemljo na napačen način.

Ljubljanska afera

Ljubljana že dva meseca s strahom govori o prodaji 6% obligacij, ki jih je izdala mestna občina, da dobi sredstva za gradnjo stanovanjskih hiš.

Bivši mestni komisar Mencinger je namreč, ko je po gerentih prevzel občinsko gospodarstvo, našel celo vrsto milijonskih dolgov. Poleg tega je bila stanovanjska kriza na vrhuncu. Da pridobi sredstva za nove investicije, je razpisal 30 milijonsko investicijsko posojilo. Cela akcija za posojilo je lepo napredovala in komisar je sproti vnovčil toliko obligacij, da je poravnaval obveznosti za vse gradnje, ki jih je na osnovi tega posojila podvzel.

SDS je bilo to posojilo od vsega početka trn v peti. Sabotirala ga je javno in tajno po svojih zastopnikih v raznih gospodarskih zavodih. Vkljub vsemu nasprotovanju je komisar prodal za *11 milijonov obligacij, ne da bi bil dal pri tem le eno paro zaslužiti kakemu posredovalcu in ne da bi bil za stopnjo ali procent popustil od nominalne vrednosti obligacij.*

Novi občinski svet, ki mu načeluje SDS, pa je bil med slovenskimi gospodarskimi in finančnimi krogi tako priljubljen, da se je od tedaj, ko je nastopil župan dr. Puc, podpisovanje kar ustavilo.

Občina pa je potrebovala sredstva in morala se je iznebiti teh obligacij, da dobi proste roke za najetje drugega, novega večjega posojila, ki ga rabi predvsem za konsolidacijo svojih dolgov.

Občinskemu svetu je načelnik finančnega odseka poročal, da so dospele ponudbe inozemcev, da kupijo te obligacije po kurzu 90, le da se ta transakcija izvede potom cestne električne železnice. *Prodajo po 90 je občinski svet odobril, kaj drugega pa ne.*

Dejansko pa je cestna železnica, ki ji načeluje dr. Puc, prodala obligacije po zastopniku tvrdke Siemens-Schuckert v inozemstvo po kurzu 75, oziroma 76 in še to prodajo vezala na pogoj, da se izkupiček porabi za razširjenje cestne električne železnice.

V tej prodaji je cela vrsta nejasnosti, ki vse lahko prinesejo ljubljanski občini novo občutno škodo. Zato je klub občinskih svetovalcev SLS zahteval razčiščenje.

Podčrtati moramo, da SLS noče ničesar drugega kot čist račun. Vse druge insinuacije odklanjamo. Seveda, če bo razčiščenje pokazalo, da je zastopstvo občine napravilo kako težko napako, potem je gotovo, da mora izvajati konsekvence, ker bi bilo diskvalificirano voditi mestno občino sedaj, »ko so problemi občinskega gospodarstva tako zamotani«, kot pravi »Narod«.

Klub občinskih svetovalcev SLS je odločno nastopil za razčiščenje. Pri tem pa je skrbno varoval lojalnost in obzirnost, ki je potrebna, dokler zadeva ni čisto jasna in je svoje sklepe izrazil tako, da v njih ni nobene osti niti proti županu dr. Pucu, niti proti načelniku fin. odseka g. Tavčarju, ki sta v glavnem v imenu občine ljubljanske transakcijo izvedla. *Sklepi kluba SLS so taki, da ne pomenijo niti bojkota, niti preloma, niti zgolj zunanjega povoda za kak drug cilj. Naši sklepi so jasni in konkretni.*

Na vse to je glasilo SDS »Slov. Narod« včeraj popldne prineslo poročilo z naslovom: Priprave za novi komisarijat na ljubljanskem magistratu. Klerikalci napovedujejo konec občinskega sveta ter pripravljajo sistiranje občinske avtonomije.

Ta sestavek je pamflet poln podtikanj in klevet na SLS. Govori o sabotiranju, o nasilju in razpustu. *Za vse to nima SDS nobenega povoda. SDS je s kolom udarila po naši delegaciji, ki je postavila zgolj energično zahtevo po razčiščenju. SDS je prva udarila tako kot se udari po najhujšem nasprotniku, udarila brezobzirno in povrh še nekvalificirano.*

Takega napada občinski klub SLS ne more mirno prenesti in ga ne bo prenesel. S tem je SDS ustvarila nov položaj, je razbila koalicijo. Klub občinskih svetnikov SLS bo z ozirom na to grdobijo s strani glasila SDS moral sklepati o svojem stališču.

Z upitjem o razpustu hoče SDS prekričati zadevo z obligacijami. Ne bo se ji posrečilo. Mi smo predlagali mirno preiskavo po vzajemnih zastopnikih, SDS nas je za to oklevetala. Našli bomo pa tudi proti volji SDS pota, da to zadevo razčistimo in ljubljansko javnost obvestimo o njej.

M. Krek.

Za prvih deset mesecev tega leta je znašal naš uvoz 1,264.450 ton v vrednosti 6.580,028.666 dinarjev.

Brez dokaza

Na drzno Žerjavovo trditev, da so njegovi pristaši v Sloveniji preganjani kot **garjevi pli** (tej salonski primeri liberalnega generala se res ne moremo dovolj načuditi), smo odgovorili z energičnim pozivom, da navede dr. Žerjav ali pa njegov list le en tak primer.

Konstatiramo, da ni na naš poziv navedel dr. Žerjav niti enega dokaza, konstatiramo, ca tega tudi ni storilo njegovo »Jutro«, ki samo pravi prav po zadregarsko, da bo v bodoče (!) vse slučaje ko garjevi psi preganjanih navedlo, ki torej s tem priznava, da ne more pa sedaj navesti nobenega dokaza.

Dr. Žerjav je nam tako ostal odgovora dolžan in zakaj ga je ostal, je povedalo »Jutro«. Ali morda misli g. Žerjav, da je njemu dovoljeno, da tudi brez dokaza napada? Ali misli g. Žerjav, da je predpravica voditelja, da klepeta tja v en dan? Pa kakršna politika, takšni so tudi argumenti. Brez preudarka in brez dokazov. Kajneda, g. Žerjav!

Še eno kost iz Žerjavove izjave.

»Jutro« nam očita, da smo pobrali iz Žerjavove izjave le eno kost, ker je očividno prepričano, da je bilo v tej izjavi še dosti drugih kosti, ki so tudi vredne omembe. Priznati moramo, da je tako tudi res in da mora ena kost zlasti zanimati Zagreb in pa vlado.

G. Žerjav je namreč iz čisto posebnih vzrokov dejal tudi to-le: »Amputacijo, ki jo je četvorna koalicija v prvi norosti ponudila (kar pa ni res, op. ured.), je dejansko molče (od večine Hrvatov) sprejeta duhovno in v glavnem izvedena. Potreben je samo še formalen akt, ki nas more postaviti pred gotovo dejstvo po golem slučaju vsak hip.«

Dr. Žerjav je član vodstva KDK in on torej ve, kaj se v Zagrebu dela. In dr. Žerjav pravi, da je amputacija v Zagrebu dejansko že izvedena in da moremo biti vsak hip postavljeni pred gotovo dejstvo.

Kako so pa kaj v Zagrebu sprejeli to kost dr. Žerjava?

Ali bi hotelo o tem kaj povedati »Jutro«?

Mi pa vemo eno, da se namreč dr. Žerjav ni prav nič izpremenil.

Ljubljana pod dr. Pucem

»Ljubljana se nahaja morda v eni najtežjih gospodarskih in finančnih kriz (ko je župan dr. Puc). Problemi občinskega gospodarstva so tako zamotani, da potrebujejo najskrbnejših in najvestnejših čuvarjev (ki jih v SDS ni). Ljubljana nima gospodarskega razmaha, nima možnosti, zadostiti modernim socialno-političnim potrebam prebivalstva (ko je načelnik mestnih financ g. Tavčar). Za povzdigo tujskega prometa občinska uprava ne more skrbeti. Ljubljanica žalostno smrdi v lepe solnčne dneve (v Ljubljani je sneg), da tujec stran obrača pogled, domačin pa kolne in se jezi.

Tako doslovno piše glasilo SDS »Slovenski Narod«. »Narod« sam je občino ljubljansko pod dr. Pucem obsodil. »Narod« sam v zagovor občinske uprave SDS ne more reči drugega kot obsodbo. Kaj hočete še več? Če »Narod« tako neusmiljeno obsoja, kaj naj bi bil storil potem klub občinskih svetovalcev še manj in še milejšega kot da je odločno zahteval razčiščenje?! Ali ni bila to njegova najnujnejša dolžnost?!

Ali zmota ali namera?

Zagreb, 11. dec. (Tel. »Slov.«) V vseh političnih krogih je močno padel v oči oni odstavek v intervjuvu g. Pribičeviča z dopisnikom italijanskega lista »Corriere della Sera«, v katerem se na prav neokusen način omenja ime drugega ustavnega faktorja. Tudi ta izjava potrjuje našo tezo, da se med člani KDK pojavljajo v povečani meri republikanske ideje kljub demantijem g. Pribičeviča. Tisti stavek, v katerem je tangirana krona, so prinesli v celoti zagrebški listi, ki so bili radi tega stavka zaplenjeni. Značilna je tudi za rozpoloženje med člani KDK in za njihovo skupno delovanje izjava g. Pribičeviča, da je on proti vsaki pomoči iz inozemstva. S tem je hotel g Pribičevič desavuirati politiko g. Trumbiča, katerega sta poslali Hrvatska seljačka stranka in Hrvatska sederalistična stranka v inozemstvo.

Belgrajske vesti

Danes je bil angleški poslanik **Kenard** dalje časa v avdienci pri g. ministrskem predsedniku **dr. Korošcu.**

Ministrskega predsednika g. **dr. Korošca** je obiskal po svojem povratku v Belgrad minister g. **dr. Spaho** in se je ž njim dalje časa razgovarjal o med tem časom nastali spremembi političnega položaja.

Minister zunanjih zadev in minister prosvete sta predložila narodni skupščini predlog zakona o zaščiti avtorskih pravic.

V Belgrad je prišel djakovski škof **Aksamović.** Mudil se je dolgo časa pri ministru g. Bariču in pri ministrskem predsedniku g. dr. Korošcu. Za jutri je prijavil svoj obisk pri ministru za vere in pri ministru za agrarno reformo.

Senzacija-aaa!

Pred vojno v Južni Ameriki. Prelom diplomatskih odnošajev med Bolivijo in Paraguayem. I. t. d., i. t. d.

Kakor čujemo, pošlje »Slovenski Narod« posebnega poročevalca na krvave poljane Južne Amerike.

Ugotovitev katastr. donosa

Belgrad, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Komisija za določanje čistega zemljiškega donosa je končala svoje delo za one pokrajine, pri katerih je bil že znan čisti katastrski donos zemljišč. Definitivno so sprejeti sledeči količniki: Za Bačko in Banat 34, za Zomboljo 32, za Baranjo 26, za Srem 32, za Osijek 30, za podravsko pokrajino (Belovar) 29, za posavsko pokrajino 29, za Zagreb 29, za sremsko-hrvaško-slavonsko pokrajino 27, za zagorsko 26, za gornjekrajiniško 25, za liško-primorsko 24, za medjimursko 27. Dalmacija je razdeljena v tri skupine. V kninski pokrajini znaša količnik 20, v Ravni Kotori (Benkovar) 28 in v dalmatinskem Primorju 24.

Največja skupina v Sloveniji, ki obsega vso mariborsko in ljubljansko oblast razen Slovenjgradca, Celja II. ter Prekmurja ima količink 20, druga skupina: Slovenjgradec in Celje II (gorati kraji Celja) količnik 18, Prekmurje pa količnik 30. Čisti katastrski donos Slovenije znaša 257,411.817 Din, od katerih odpade na prvo skupino 213,619.360 Din, na drugo skupino 15,897.708 Din in na tretjo skupino 27,899.810 Din.

Ker bo davčna stopnja znašala približno 8—10 odstotkov imenovane vsote, bo plačala Slovenija približno 24—25 milijonov direktnega zemljiškega davka; posestniki nad 9—10 oralov pa bodo plačali še dopolnilni davek od 2 odstotka naprej. Gotovo pa je, da ne bo noben posestnik v Sloveniji plačal 20 odstotkov čistega katastrskega donosa kakor dosedaj. Razen tega odpade tudi osebna dohodnina, invalidski davek, komorski in hišni davek v vseh kmečkih občinah.

Čisti katastrski donos znaša na Hrvatskem in v Slavoniji 1.180, 409.415 Din, v Vojvodini 1.810,500.852 Din, v Sloveniji 257 mil. 411.878 Din, v Dalmaciji 75,482.836 Din. Skupni efekt je torej 3,323,804.911 Din.

Kakor se iz predloženega razvidi, bo plačala Slovenija manj direktnega davka kakor doslej.

Ker so doslej fiksirani šele definitivni količniki za Slovenijo, Hrvatsko, Slavonijo, Vojvodino in Dalmacijo, se bo komisija okoli 15. januarja 1929 še enkrat sestala, da bo določila količnik za tiste pokrajine, ki dosedaj še niso imele izračunanega katastrskega donosa, to so Bosna, Hercegovina, južna in severna Srbija ter Črna gora.

Proračun že v fin. odboru

Belgrad, 11. decembra. (Tel. »Slov.«) Danes ob 4 popoldne se je sestal pod predsedstvom dr. Slavka Šečerova finančni odbor in je razpravljal splošno o uredbi o eksekutivnem plačevanju davkov. O uredbi je podal daljši ekspoze državni podtajnik dr. Letica. Radikalni poslanec Gjura Jankovič je predlagal, da se izvoli posebna sekcija finančnega odbora, ki naj prouči ta zakon. Njegov predlog je odbor sprejel. V to sekcijo so izvoljeni poslanci Smodej, Kapetanovič, Lazič, Miloje Jovanovič in Gjura Jankovič.

Druga točka dnevnega reda je bila nadaljevanje razprave o kreditu za pogozdovanje. Gosp. minister za šume in rudnike Pera Marković je izjavil, da se pogozduje sedaj okoli 300 ha samo v južni Srbiji. Partizanstva ni gojil nikdar in je na očitke poslancev Vojislava Laziča in radikala Gjura Jankoviča temperamentno odgovoril. Vsi omenjeni trije poslanci (Lazič, Jankovič in minister Pera Markovič) so namreč iz valjevskega okrožja in debata je bila radi tega jako burna, ker je šlo prav za to okrožje. Zato tudi odbor ni mogel priti do nikakega končnega sklepa. Predsednik finančnega odbora dr. Stojadinovič je rešil situacijo na ta način, da je sejo zaključil in sklical naslednjo sejo za jutri ob 4 popoldne. Na tej seji se bo obravnaval že proračun za leto 1929-30.

Italijani in dr. Žerjavova izjava

Hrvatom ponujajo iste ‚pravice' in ‚svobodo' kakor Albancem

Trst, 11. decembra. (Tel. »Slov.«) Italijansko časopisje prinaša zadnje čase neprestano ogorčene napade na Jugoslavijo. V svojih napadih se najbolj poslužuje za argumentacijo izjav voditeljev KDK. Iz komentarjev, ki jih tem izjavam daje, se vidi, da Italija z ozirom na delovanje KDK računa z notranjimi nemiri in težkočami v Jugoslaviji. S posebno slastjo je italijansko časopisje pograbilo izjavo dr. Gregorja Žerjava. Sinočnji »Piccolo di Trieste« prinaša pod naslovom: »Si propetta la possibilita di una marcia su Belgrado« (Pričakuje se možnost pohoda na Belgrad) na uvodnem mestu z debelimi črkami izvleček izjave dr. Žerjava, ki je izšla v »Morgenblattu«. V tem uvodniku posebej naglaša, da je izjavo dal največji nasprotnik predsednika vlade dr. Korošca načelnik slovenskih pribičevičijancev n bivši slovenski minister dr. Žerjav. Posebno se fašistovskemu listu dopade, da »bivši slovenski minister govori o začetku konca.« Na podlagi izvajanj dr. Žerjava pravi fašistovski list, da je Jugoslavija l. 1928 taka kakor je bila Avstrija l. 1918.

Dočim fašisti tako laskavo hvalijo dr. Žerjava, Mačka, Pribičeviča in druge, pa obenem strupeno napadajo dr. Korošca, češ, da je bil vedno za jugoslovansko jedinstvo radi Italije.

Današnji »Popolo di Trieste«, vodilni organ fašistov na Primorskem, prinaša pod naslovom »L'oppressione serba e diritti della Croatia« (Nasilje Srbov in pravice Hrvatske). Članek je datiran iz Rima in ima podnaslov: Hrvatom in Italijanom! Poziva se na članek, ki ga je Choseleschy napisal v »Volonta«. V njem poziva Hrvate, naj se priključijo Italiji. Če hočejo Hrvati obvarovati svojo samostojnost in svobodo, naj store isto, kar so storili Albanci, ki so se priključili Italiji.

Strupeno napada dr. Korošca, češ, da je bil spovednik bivše cesarice Zite. Posebno pa napada dr. Korošca češ, da je vedno zastopal tezo jugoslovanskega edinstva z ozirom Italijo.

Italijani izziva'o

Dne 9. t. m. so v Piranu v Istri ustanovili istrsko zvezo prostovoljcev. Glavno besedo je imel predsednik državne zveze prostovoljcev Evgen Coselschi (Kozelski). Po njegovih besedah bo Trst še vedno duhovna matica Julijcev in bo držal visoko dvignjeno italijansko trobojnico proti vsem poizkusom barbarov, novih in starih, v domovini Saúra, Grega in Grammaticopula. Star vojni prostovoljec je v svojem govoru izrazil upanje, da bo doživel osvobjenje Dalmacije.

Spor med Bolivijo in Paragvajem

(Med obmejnimi četami Bolivije in Paragvaja je prišlo začetkom decembra do sporov in prask na ozemlju tako zvanega skoro še nepreiskanega Čaka, kjer je meja začrtana kar premočrtno in bolj idealno. Ti spori med obema republikama segajo že v leto 1879. in imajo svoj vzrok v želji obeh držav po obvladanju porečja Rio Paragvaja, ki posreduje zvezo z Atlantskim oceanom. Na tem konfliktu je zelo interesirana tudi Argentina, ki v Čaku meji na obe prepirajoči se državi, zato bo imela Argentina na eventualno mirno poravnavo spora največji vpliv.)

Newyork, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Kritični položaj v sporu med Bolivijo in Paragvajem traja dalje. Poročila o napadu na utrdbo Vanguardia so napačna. Paragvajci, katerih čete so se ojačile, so gospodarji utrdbe. Vlada v Boliviji je dobila od parlamenta zaupnico. Politični ujetniki v Boliviji so bili amnestirani, vest o splošni mobilizaciji pa se radi stroge cenzure ne more kontrolirati. Panameriška konferenca je sprejela včeraj soglasno resolucijo, da se spor poravna mirno. Posebna komisija, sestavljena iz delegatov držav Peru, Čile, Brazilije in Združenih držav, je zbrala materijal o sporu in povabila na današnjo sejo delegate Bolivije in Paragvaja. Čile je izjavila, da je pripravljena podvzeti vlogo razsodnika, kar je Bolivija sprejela, Paragvaj pa se še ni izjavil.

Lugano, 11. dec. Svet Društva narodov je danes sklenil, da pozove obe vladi kot članici Društva narodov, da spor mirno poravnata. Spor je resen za Društvo narodov tudi radi Monroe-doktrine.

Stanje angleškega kralja vedno slabše

London, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Včerajšnje zdravniško poročilo o stanju kraljeve bolezni se presoja zelo pesimistično. Posebno, ker je zopet nastopila splošna infekcija, katero so še pred kratkim smatrali že za lokalizirano. Odporne moči kralja so radi dolge bolezni znatno poslabšane. Posebni vlak z valeškim princem bo zvečer dospel v Boulognu ter bo princ ob 10. zvečer, morda pa tudi že eno uro prej v Londonu, nakar bo takoj odšel v buckinghamsko palačo.

Zasedanje Sveta DN

Lugano, 11. dec (Tel. »Slov.«) Na današnji javni seji Sveta Društva narodov so se bavili s poročili higienske komisije, komisije za proučevanje spolne bolezni, o zastopstvu Združenih držav v centralnem svetu za izvedbo mednarodne konvencije proti opiju iz l. 1925 in o udeleževanju mednarodne komisije kriminalne policije pri nekaterih organih Društva narodov, pri katerih bi moglo biti sodelovanje kriminalističnih strokovnjakov zaželjeno. Prihodnja seja bo jutri dopoldne ob 10.15.

Zunanja politika Rusije

Moskva, 11. dec. (Tel. »Slov.«) Na plenarni seji sovjetskega osrednjega izvrševalnega odbora je imel **Litvinov** kot namestnik **Čičerina** velik zunanjepolitičen govor. Imperijalistične zapadne države so si v Društvu narodov napravile orodje za dosego svojih ciljev. Angleško-francoski sporazum ter angleško-japonska pogajanja so taka, da grozijo dovesti do nove svetovne vojne. Sovjetska vlada ima dolžnost, voditi proti tej politiki aktivno politiko zavarovanja miru s tem, da vzdržuje iniciativo za splošno razorožitev. Litvinov je ravnokar ponovno poslal prošnjo v Ženevo, da se zopet skliče pripravljalna razorožitvena komisija. Če je Poincare izjavil, da se slovesno obvezuje, slediti sovjetskemu zgledu, čim sovjetska unija pristane na splošno razorožitev, bo Litvinov na razorožitveni konferenci slovesno izjavil pristanek sovjetske unije na popolni razpust rdeče armade, če se bo sprejel primeren razorožitveni načrt. Litvinov je dalje izjavil, da je Francija pripravila Poljsko do tega, da je vse medsebojne predloge za razorožitev odklonila, tako pogodbo o nenapadanju in celo trgovinska pogajanja s sovjetsko unijo. Zagotavljal je Briandu, da je njegov strah o usodi Poljske, kolikor se tiče sovjetov, popolnoma brez podlage, postopanje Poljske in Romunije pa je sumljivo že radi pogajanj obeh generalnih štabov in potovanja generala Le Ronda. Anglija je po posledicah ukinjenja odnošajev s sovjeti prizadeta občutneje kakor pa sovjetska unija, ki je vedno pripravljena vzpostaviti odnošaje. Nemčija nudi najboljši zgled za možnost sodelovanja med kapitalističnimi in socialističnimi sistemi. Sedanji ugodni razvoj gospodarskih in kulturnih odnošajev z Združenimi državami bistveno ne more pridobiti tudi z legalnimi diplomatskimi odnošaji. Sovjetska unija ne potrebuje sploh nobenega nadaljnjega priznanja več. Ona vodi politiko miru, ne iz slabosti ali iz sentimentalnega pacifizma, temveč iz svojega eksistenčnega prestiža.

Razne vesti

Odmev Miklasove izvolitve v Berlinu. Češki listi pišejo, da so v Berlinu zelo hladno sprejeli izvolitev krščanskega socialca Miklasa za avstrijskega zveznega predsednika, ker vprašanje Anschlussa s tem nikakor ni pridobilo. V Berlinu vedo dobro, da so simpatije avstrijskih krščanskih socialcev za Nemčijo omejene na katoliško Bavarsko. Govori se zopet o starem načrtu, da bi se iz Bavarske in Avstrije ustanovila nova katoliška državna zveza, kateri bi se eventuelno pridružile še druge južnonemške države.

Pred krizo v Avstriji? V proračunskem odboru je podal danes načelnik velenemške ljudske stranke dr. Wotawa ostro kulturnobojno izjavo, ki je bila deloma osebno naperjena proti zveznemu kanclerju dr. Seiplu. Dr. Wotawa se je pritoževal radi politizacije med uradništvom in učiteljstvom in se potem posebno ostro izjavil o solnograškem govoru dr. Seipla ter o ustanovitvi katoliške univerze.

Volitve v Romuniji se vrše danes. Vlada je izpolnila svojo obljubo in je bila volivna kampanja res popolnoma svobodna, da, vladni organi so celo varovali opozicijo pred razljutenimi pristaši vlade. Kljub temu je pričakovati ogromno zmago vlade, dočim utegnejo nekatere opozicijonalne stranke popolnoma izginiti.

Grandijevi obiski. Danes popoldne ob 17.30 je italijanski državni podtajnik Grandi obiskal dr. Stresemanna. Razgovarjala sta se o splošnem političnem položaju Evrope. Grandi odpotuje jutri zvečer v Rim in dalje v Angoro, da vrne obisk turškega zunanjega ministra Tevfik Rudži beja, ki je v Milanu obiskal Mussolinija.

Francosko-italijansko zbližanje? Videti je, da je šel državni podtajnik Grandi v Lugano predvsem zato, da je govoril z Briandom o prijateljski pogodbi, ki je bila že pred daljšim časom v obrisih izdelana, v podrobnostih pa še sporna. Italijanski listi z največjo pazljivostjo beležijo vesti, da so se med Parizom in Rimom zopet začeli razgovori radi sporazuma. Pogovor v Luganu da je bil največjega pomena za italijansko-francoske odnošaje v bližnji bodočnosti. Sodi se, da prizadevanja za sporazum tokrat ne bodo ostala brezplodna. Baza za novo pobratimstvo bi bila znana korektura, ki jo zahteva Italija na južni in jugozahodni meji Tripolitanije in da bo Italija po daljšem času brez ugovora pripustila naturalizacijo v Tunisu naseljenih Italijanov. Istočasno pa poročajo francoski listi, da je Mussolini prepovedal Italijanom potovati na neitalijanskih ladjah, kar naj bi bilo naperjeno predvsem proti Franciji.

Zagrebške vesti

Cankarjeva proslava, ki se je vršila snoči v zagrebškem gledališču, je uspela jako lepo. Po večini slovenski igralci so uprizorili »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski« v slovenskem jeziku.

Štrajk akademikov še traja. Štrajkajo tudi »Domagojci«, čeprav odklanjajo zanj vsako odgovornost, pač pa se upirajo štrajku samostojni demokrati in ostro napadajo zlasti frankovce.

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, padavine, temperatura nad ničlo, razni vetrovi.